

Entomologiai kirándulás a Bucsecsra.

Irta: MIHÓK OTTÓ.

Még az 1909. évi télen merült fel közöttünk az a terv, hogy 1910-ben egy közös gyűjtő-kirándulást rendezünk a Déli-Kárpátokba. Ezen tervet hathatósan támogatta azon körülmény, hogy HOLDHAUS KÁROLY, a bécsi udvari múzeum asszisztense szintén a Déli-Kárpátokat választotta tanulmányainak színteréül, továbbá hogy Brassóból kiindulva DEUBEL FRIGYES, az ottani fauna lelkes kutatója csatlakozik gyűjtő utunkhoz.

A terv a megvalósulás stádiumába lépett s 1910 június 3-án CSIKI ERNŐ, DIENER HUGÓ, DR. KERTÉSZ KÁLMÁN és magam elindultunk Brassóba, hol az előre megbeszéltek értelmében DEUBEL és HOLDHAUS-sal találkozáva megkezdtük kirándulásunkat, melyből ezúttal a bucescit fogom ismertetni.

Brassó Erdély legszebb fekvésű, legvagyonosabb s egész Magyarország legegészségesebb városa. A hegyek közé beékelte város fekvése páratlanul szép. A Keresztényhavas sziklás előhegyei között egy délnyugati irányban húzódó keskeny völgyben fekszik, melyben a Köszörűs-patak csörtet le s torkolatánál tágítja a völgyet. Délről a Czenk határolja, mely az erdélyi déli havasoknak utolsó nyúlványait képezi. Jól gondozott szerpentin-úton egy óra alatt érünk a tetejére, ahol egy 14 méter magas oszlopon felállított Árpád-szobor impozáns módon nyert elhelyezést a milleniumi ünnepségek alkalmából. A kilátás róla gyönyörű és bizton hazánk egyik legszebb panorámáját képezi. Coleoptera-faunája közismert; DEUBEL FRIGYES és MÉHELY LAJOS teljesen átkutatták. A Czenk úgy a fajok sokféleségével mint nagy ritkaságaival elsőrendű gyűjtőhelynek kínálkozik. Hogy mást ne említsek, itt gyűjti DEUBEL a *Xylosteus Spinolae*-t és a még sokkal ritkább *Montandonia latissima*-t.

Mielőtt a Bucsecsra indultunk volna, egy rövid kis délutáni kirándulást tettünk Derestyéce, hol magában a faluban is találtunk KERTÉSZ számára munkát, amennyiben egy kis malom alján esőregedező patakocska mellett vitt el útunk, melynek széleit befogó deszkák oldalain kergettette magát a vízzel egy különben elég ritka légyfaj, a *Clinocera lamellata*, melyből rövid működésünk körülbelül 20 darabot juttatott birtokába.

A falu felett elterülő dombos erdőségekben a *Carabus Hampei* var. *incompus*-t gyűjtöttük, mely bogár itten a *Carabus obsoletus* var. *euchromus* társaságában az erdei úton szaladgál. Közben egy kis mintarostálást is rendeztünk, mely azonban nem vezetett elégséges eredményre, mert a rengeteg sok *Alexia Reitteri*-n kívül alig került egy-egy használhatóbb faj birtokunkba.

Junius 5-én indultunk el Brassóból DEUBEL vezetésével a Bucsecsra. Rozsnyóig vasúton mentünk, onnan pedig az előre megrendelt kocsikon a Vindombák-patak mentén, annak völgyében fekvő legelőig, ahol a tulajdonképeni gyaloglás kezdődik. Innen 3 óra alatt kényelmesen feljut a túrista az alsó menházhoz. De nem az entomologus. Saját tapasztalatunk mutatta, hogy még sietve is még egyszer annyi időre volt szükségünk.

Megérkezvén a legelőhöz, hátizsákjainkat a STENILE-család vállaira bíztuk, mi pedig amúgy kényelmesen indultunk felfelé.

Körülbelül 2 órai gyaloglás után értük el a malajesti szakadékot, mely a Délkeleti-Kárpátok egyik legszebb szorulata. Tavasz idején a Bucsecs olvadó hótömege és a sok csapadék úgyszólván megtöltik az óriási szakadék medrét, a víz elementáris erővel szakít, rombol s viszi magával a ledöntött faóriásokat. Évről-évre változik a képe. Hol a kiálló sziklák zuhannak le rengeteg robajjal, hol pedig a már csak gyökereivel kapaszkodó fatörzsek válnak le az omladékszerű párkányokról.

A szakadék felett, körülbelül 1200 méter magasságban fedeztük fel 1910 június 5-én, tehát már felfelé menet, az *Anophthalmus Dieneri*-t. Ez a felfedezés annál érdekesebb, mert a Bucsecsről ezideig, dacára annak, hogy nagyon sok külföldi entomologuson kívül még az óriási gyűjtőképességéről közismert DEUBEL FRIGYES gyűjtései révén sem ismertünk *Anophthalmus*-t. Annál nagyobb volt örömünk, mikor már az első napon kétféle *Anophthalmus*-t fedeztünk fel, ugyanis a már említett új *Anophthalmus Dieneri*-n kívül még ott találtuk társaságában az *Anophthalmus Bielzi* var. *transsylvanicus*-t is.

Másnap szakadó esőben újból leereszkedtünk említett helyre és istenigazában dolgoztunk az óriási kövek kiemelésében, a mit az elhajlott vasrudak és az eltörött csákány is tanúsított. De munkánkat siker koronázta, mert ezekből a felette ritka fajokból annyit össze tudtunk szedni, hogy mindegyikünknek jutott belőle egy-egy példány.

Az úton felfelé az erdő felső tájában rostáltunk is s hogy jó eredménnyel, azt a következő érdekes és a Bucsecs havasalji faunájára jellemző fajok bizonyítják: *Nebria*

Clinocerák gyűjtése Derestyén.

A malajesti szakadék párkánya.

és *punctus* GYLLH., *Quedius ochropterus* ab. *Kiesenwetteri* GANGLB., *alpestris* HEER és *punctatellus* HEER, *Ocypus macrocephalus* var. *Ormayi* REITT., *Philonthus montivagus* HEER, *Baptolinus pilicornis* PAYK., *Stenus Reitteri* WEISE, *transsylvanicus* BERNH., *montivagus* var. *carpathicus* GANGLB. és *Erichsoni* RYE, *Omalium excavatum* STEPH. és *Lokayi* FLEISCH., *Bythinus crassicornis* MOTSCH. és *bajulus* HAMPE, *Neuraphes coronatus* I. SAHLB., *Euconnus styriacus* GRIM., *Agathidium badium* ER., *Triplax russica* L., *Sphaerosoma carpathicum* REITT. és *Reitteri* ORMAY, *Cryptophagus axillaris* REITT., *Deubeli* GANGLB. és *transsylvanicus* GANGLB., *Atomaria pusilla* SCHÖNH., *Corticus tuberculatus* GERM., *Simplocaria Deubeli* GANGLB., *Plinus brunneus* DUFT., *Cis nitidus* HBST., *Otiorrhynchus scaber* L., *dacicus* DAN. és *carpathicus* DAN., *Tropiphorus transsylvanicus* DAN., *Acalles pyrenaicus* BOHEM., *Rhytidosoma fallax* OTTO, *Apion viciae*

PAYK, *Apion amethystinum* MÜLL., *Phaedon Deubeli* WS., *Sclerophaedon carniolicus* GERM., *Hypnophila obesa* WALT., *Psylliodes subaenea* KUTSCH.

Bizony már esteledett mire megérkeztünk az 1609 méter magasságban fekvő malajesti-menházhoz, melyet az Erdélyrészi Kárpát Egyesület emelt a turisták oltalmára.

A menház az előttünk már ismert malajesti-

Kárpát Egyesületi menedékház a Bucsecsen.

szakadék mellett épült és a Bucsecs óriási szikla-tömegei három oldalról védik a viharoktól. Ez a kiinduló pontja a Bucsecs tetejére, az Omu-ra vezető utaknak, melyek közül az egyik 3 óra alatt vezet fel a sziklateraszokon keresztül, — ezt az utat követtük mi is, míg a másik fáradtságosabb, de kilátópontokban szebb kapaszkodó, a Deubel-út, a Buksoi-on át vezet 4 óra alatt a Bucsecs tetejére.

A rostált bogarak kiválasztása.

Amint a menháztól felfelé menet a szakadékot s vele a felső erdőrégiót elhagytuk, egyszerre eléink tárultak a Bucsecs óriási sziklateraszai, melyek speciális szépségükkel Magyarország bármely hegy-ségével vetekednek.

A hegységnek zömét az eoécén-konglomerátok képezik, melyek egész Magyarországon sehol sem nyernek olyan óriási kiterjedést, mint itten. — A sziklák aljában levő hófoltok mellett találtuk a *Leistus gracilis* és *alpicola*-t, de csak egyes példányokban, míg a *Carabus Linnei* és *silvestris* var. *transsylvanicus* itten már nem tartoznak a ritkaságok közé.

A második terasznál, körülbelül 2000 méter magasságban kezdődik a tulajdonképeni havasi fauna. Igen érdekes itt az ámenet a bogarak világában. Amíg a felső erdő régiótól kezdődőleg alig találtunk valami állatot, innen kezdve nyüzsgő életre akadtunk. Sohasem fogom elfelejteni azt a rengeteg *Blitophaga alpicola*-t, mely valósággal ellepte itten az egész területet. Úgy fekete, mint barna színű példányokból százezrek nyüzsgöttek. A fauna itten főleg *Carabus*-okban bőséges. Nagy számban találtuk a *Carabus*

A malajesti völgy, háttérben a Keresztényhavassal.

Útban a Bucsecs felső sziklaterasszára.

vetkező bogarakat találtuk: *Cychrus rostratus* var. *pygmaeus* CHD., *Nebria transsylvanica* GERM. és ab. *Ormai* GANGLB., *Trechus procerus* PUTZ., *Patrobus quadricollis* MILL., *Platynus glacialis* REITT., *Pterostichus maurus* DUFT. és ab. *erythromerus* GANGLB., *Jurinei* var. *Heydeni* DEJ. és *fossulatus* var. *Welensi* DRAP., *Amara misella* MILL. és *erratica* MILL., *Harpalus laevicollis* DUFT., *Otiorrhynchus morio* var. *sepulchralis* DAN., *aratus* DAN., *carpathicus* DAN., *glabratus* STIERL., *graniventris* MILL., *Riessi* FUSS és *fusciventris* FUSS.

A sziklák oldalán levő moha és fűsomók megrostálása kevés, de annál értékesebb bogarakat juttatott zsákmányul, így: *Oxyptoda Deubeli* BERNH., *Drusilla canaliculata* F., *Atheta alpicola* MILL., *Leptusa carpathica* WEISE, *Stenus alpicola* FAUV., *Niphedodes Deubeli* GANGLB., *Bythinus nigripennis* AUBÉ.

A Bucsecs (felső terasz).

violaceus var. *Méhelyi*-t, *Linnei*-t, *concolor* var. *transsylvanicus*-t; kisebb számban az *irregularis* var. *Montandoni*-t, *arvensis* var. *carpathus*-t; egyes példányokban a *planicollis* var. *Verae*-t és *auronitens* var. *Escheri*-t, míg a *Carabus cancellatus* var. *bucsecsianus*, melyből talán összesen 6 darab került üvegeinkbe, a legnagyobb ritkaságnak bizonyult.

Kövek alatt még a következő bogarakat találtuk: *Cychrus rostratus* var. *pygmaeus* CHD., *Nebria transsylvanica* GERM. és ab. *Ormai* GANGLB., *Trechus procerus* PUTZ., *Patrobus quadricollis* MILL., *Platynus glacialis* REITT., *Pterostichus maurus* DUFT. és ab. *erythromerus* GANGLB., *Jurinei* var. *Heydeni* DEJ. és *fossulatus* var. *Welensi* DRAP., *Amara misella* MILL. és *erratica* MILL., *Harpalus laevicollis* DUFT., *Otiorrhynchus morio* var. *sepulchralis* DAN., *aratus* DAN., *carpathicus* DAN., *glabratus* STIERL., *graniventris* MILL., *Riessi* FUSS és *fusciventris* FUSS.

DR. KERTÉSZ KÁLMÁN pedig HOLDHAUS segítségével egy mélyen a hóban fekvő sziklatömb oldalán ebben a tájban fedezett fel egy új csökevényes szárnyú legyet, a *Philygria Mocsáryi*-t.

Sajnos, ebben az élvezetes havasi faunakutatásban megzavart az eső csakhamar a menházba való visszavonulásra kényszerített. Három napi ottidőzésünk alatt ez volt

egyetlen délelőttünk, a mikor nem háborgatott ben-nünket az eső. Még lemenetelünk alkalmával is olyan gyalázatos felhőszakadás zudult a nyakunkba, hogy mint a bőrigázott ürgék kerültünk vissza Rozsnyóra, illetőleg Brassóba.

Tekintettel az állandó esőzésekre és a rendelkezésünkre állott idő rövidségére, az eredménynyel teljesen meg lehetünk elégedve, mert felfedeztünk egy új fajt, az *Anophthalmus Dieneri* CSIKI-t, a Bucesec faunájára nézve pedig a következő fajok bizonyultak újjaknak: *Calathus melanocephalus* var. *noricus* DAN., mely változat ezideig Magyarországból ismeretlen volt, *Quediüs ochropterus* ab. *Kiesenwetteri* GANGLB., *Stenus Erichsoni* RYE, *Atomaria pusilla* PAYK., *Omosita depressa* L., *Corymbites cupreus* var. *transylvanicus* SZOMB., *C. pectinicornis* L., *Dolopius marginatus* L., *Cryptophlypnus rivularis* GYLL., *Athous subfuscus* MÜLL., *Ptinus brunneus* DUFT., *Euluperus major* WSE., *Tropiphorus transylvanicus* DAN. és *Rhytidossoma fallax* OTTO.

Természetesen ez utóbbi fajok számát még CSIKI és DIENER is szaporítani fogják anyaguk teljes feldolgozása alkalmával.

*Niphetodes
Deubeli* GANGLB.

Új vak bogarak a bihari barlangokból.

Irta: CSIKI ERNŐ.

MIHÓK OTTÓ és BOKOR ELEMÉR urak folyó évi június hó második felében a biharmegyei barlangokat sorra járták, hogy az azokban előforduló bogarakat összegyűjtsék. Ez alkalommal majdnem az összes eddig ismert fajokból sikerült gyűjteniök, azonkívül két új fajt is fedeztek fel, melyeket két régebben BIRÓ LAJOS által felfedezett és elnevezett, de még le nem írt fajjal együtt, alábbiakban óhajtok leírni.

MIHÓK OTTÓ ezen barlangkutató útjáról folyóiratunk egyik későbbi számában óhajt beszámolni, azért ezúttal csak az állatok leírására szorítkozom.

Az új fajok mind a Silphidák családjába tartozó *Pholeon* nembe, illetőleg annak *Irenellum* és *Parapholeon* alnemébe tartoznak, melyből eddigelé két fajt, a *Ph. gracile* FRIV. és *Ph. hungaricum* CSIKI-t ismertük. A meghatározás megkönnyítésére a 8 faj meghatározására kulcsot állítottam össze.

1. Az előtor hátának oldalszegélye nem teljes, csak a hátsó szögletektől a középig terjed 2